

198 let. Opat Janez Baldek je dočakal 185. leto in koliko tudi Peter Čarkan iz Ogrskega, po rodu baje Slovak. Jan Roveu, po rodu pravi Slovak, je umrl 172. letu, njegova žena pa jih je dočakala 164. Frideriktownu v Severni Ameriki umrl je l. 1797, 180letni mulat. Henrik Jenkim, je v decembru 1670 umrl v 169. letu. V starosti sto let je še plaval, pa je obiskal tudi peš še ljudski zbor v Jorku. Leta 1743. postavili so mu v Boltonu lep spomenik. Norvežan Jonas Surington, ki je leta 1747. umrl, dočakal je 159 let. Bil je večkrat oženjen, zapustil je vdovo, staro 103 leta in 9letnega sinka. Maria Prion je umrla leta 1838. v St. Bealnu na Francoskem, stara 158 let. Po smrti svojih roditeljev je podedovala majhno hišico, katero je v svojem 66. letu za neki mesek letnega prevžitka prodala. Nasledniki in kupci tega doma so ji morali torej celih 92 let plačevati pogovorjenih 162 frankov. Poslednjih deset let ni živela že družega, kot sir in kozje mleko. Ko je umrla, truplo ni tehtalo več kakor 42 funtov. Tomaž Danun iz Leightona je umrl leta 1635. v 152. letu svoje starosti. Par mesecev pred svojo smrtjo predstavljen je bil kralju Karlu I. Morda bi bil živel še dalje, ali poslednji čas se je v družbi nekega grofa udal pijači.

Ženo za konja. Aleksander Bon, dokaj omejen talent v torontolski županiji in rodom Nemeč, se je oženil z lepim dekletom, ki mu je ime Katarina. Bon je kupčeval s konji, ter je imel mnogo krasnih konjalij. Nedavno je prišel v Segedin s svojo ženo in ogledal na nekem dvorišču prelepega konja. Takoj je prašal gospodarja, mladega, lepega moža, ako proda konja, ali gospodar mu je dejal, da konj ni naprodaj. Toda Bon ni odnehal ter vedno silil v gospodarja, naj mu pove ceno. Končno je dejal gospodar: „Daj mi ženo, a jaz ti dam konja!“ — Bon je bil takoj zadovoljen, pustil ženo in odpeljal konja. No, žena je baje prav zadovoljna, da ima sedaj moža, ki ljubi bolj njo kakor konje.

Sijajen pogreb psa. Stella Miller iz Ithake je imela psa Fida. Te dni je pes poginil. Dala ga je pokopati v svileni srajci in v rakvi, ki je bila iz magonskega lesa ter obita z zlatom. Veljala je s srajco vred 187 dolarjev. Žalostno koračnico je igral na klavirju slaven virtuozi. Pogreb je bil sijajen, večkrat se je peljalo za Fidom, manjkal je samo duhovnik, ki je povabilo odklonil!

Otrok se je utopil v loncu. V Zagrebu se je prijetila te dni nenavadna nesreča. V neki hiši sta stanovala Štefan in Marija Miščin z dvema otrokoma. Štefan sta hodila na delo, sta puščala otroka sama doma. Te dni pa je šel 13letni Jurček v drvarnico, bratec, mesečnega Štefana pa je pustil samega v sobi. Štefan je prišel na hodnik ter našel ondi velik lonec, katerem je bilo okoli 3 litre luga. Začel se je igrati s tem, da je z roko brodil po vodi, a se pri tem nagnil v lonec tako, da se je prekopicnil v lonec na glavi stoječ utonil. Našli so dečka že mrtvega,

Vlak je ušel. Iz Ludwigshafena poročajo: Strassburški brzovlak je ušel na kolodvoru preko tira skozi

čakalnico na cesto, prevrnil nekaj ondi stoječih vozov, ter zavozil v vodo zimske luke. Dva uradnika in neka ženska so bili ranjeni.

Komoden gospod. Sultan v Maroki je tako komoden — ali len — gospod, da si je dal skozi sobe s svoji palači napraviti tir, po katerem se vozi z majhnim motorjem iz sobe v sobo. Peš hodi le v eni sobi, dveh se mu že ne ljubi prekoračiti.

Brivčeva osveta. Iz Budimpešte poročajo: V Terökovi je izvedel brivec Štefan Valko, da ima notar Aleksander Kohn z njegovo ženo razmerje. Ko se je prišel Kohn k Valku brit, mu je brivec prerezal z britvijo vrat, nato pa je umoril še ženo in samega sebe.

Nenavadna poroka. V Görplitzu se je vršila te dni čudna poroka. Radi goljufnega bankerota na 7 let ječe obsojeni bankir Pavel Müller se je poročil s svojo nevesto Hello Rutloff iz Berolina. Ženin je bil oblečen najelegantnejše, samo rokavic ni imel, kajti roke je imel zvezane. Priči sta bila dva uradnika jetnišnice. Po poroki se je nevesta vrnila v Berlin, ženin pa v ječo.

36 let v hlevu. Z Reke poročaja, da je umrl ondi neki Anton Milich, ki je prebil od l. 1865., torej 36 let, v nekakem svinjaku ter se živil s travo, koreninami in ostanki jedij.

Kako je nastal red hlačne podveze. Lord Roberts je dobil za svoja južnoafričanska junaštva najvišji angleški red in kralj Edvard je podelil isti red svoji ženi, novi kraljici Aleksandri. Zato se zanima časopisje sedaj bolj za postanek tega najvišjega reda — hlačne podveze. Poroča se, da je l. 1350 na novo leto pozval tedanji kralj Edvard III. vse viteze in plemiče iz vse Evrope, naj se zbero v Windsorju na tekmovalno borbo. Darila so bila velika. In res so prišli vitezi in plemiči iz vseh evropskih krajev na to borbo. 20. aprila 1350. pa se je vršila slavnostna gostija. Okrogla miza, za katero so sedeli gostje, je imela 210 čevljev v premeru. Po gostiji pa je bil sijajen ples. Kralj sam ga je hotel otvoriti s krasno grofico Salisbury. Ko jo je hotel odvesti na plesiče, pa je kralj zapazil, da je odpadla lepi grofici svilena nogavična podveza. Da bi ga nihče ne prehitel, se je kralj hitro sklonil in pobral podvezo. V naglici pa je prijel za rob grofične toalete ter dvignil grofično krilo prav visoko... Splošna zadrega in smejanje! Kralj pa je izgovoril poslej splošno rabljeni stavek: „Honni soit qui mal y pense“ (Sram ga bodi, kdor misli kaj slabega!) In kralj je dvignil nogavično podvezo ter rekel: „Ta podveza postane najčastnejši znak, do se bode čutil najponosnejši izmed vas srečnega, ako ga bo smel nositi!“ Red hlačne ali nogavične podveze je v istini postal najčastnejši in največji red na Angleškem.

Gospodarske stvari.

Več pridelovati in bolje prodajati.

(Po „Kmetovalcu“.)

Splošno se priznava, da gre kmetijskem stanu

slabo in da se vedno bolj pogreza v dolgove. Zdravnikov ima za to kmetijski stan zelo veliko, ki mu hočejo pomagati, in vsakdo trdi, da je njegov lek najboljši, dasi njih večina boleznj ne gre na dno in zato ne zadene pravega leka. Nekako moderno zdravilo za pešajoči kmetijski stan je ponujanje, bolje rečeno vsiljevanje cenega kredita s pretvezo, da ga reši odirskih rok; in drugo ravno toliko vredno zdravilo je preganjanje prekupcev. Ti dve zdravili sta gotovo dobri, a sta podobni lečilnim strupom v zdravilstvu; v pravi meri in o pravem času koristijo bolniku, drugače ga umorijo.

Ceni kredit je za kmetovalca velevažen, a znati ga mora rabiti; če ga ne zna, je zanj le strup. Bojimo se, da je pri nas z njim že mnogo zastrupljenega, in mnogo v zemljiških knjigah zapisanih boleznj in morda tudi smrtij gre na rovaš nekaterim pregosto sejanim posojilnicam, ki ne razumejo svoje zaloge. Nikar ne primerjati naših posojilnic z onimi na Nemškem, katere zemljiškega kredita in posojil na večletne roke skoraj ne poznajo in za svojo nalogo smatrajo le podpiranje kmetovalca pri njegovih poskusih umnejšega kmetovanja. Upravnim odborom nemških posojilnic je presojanje kreditne sile prosilca za posojilo šele druga briga, prva briga jim je to, ali prosilec prosi za posojilo v take svrhe, ki so gospodarsko opravičene. Pri nas je narobe, oziroma za zadnje nihče ne vpraša. Posojilnice morajo imeti, ako naj kmetovalcem kaj koristijo, vzgajalni smoter, drugače je bolje, da jih ni. Da se posojilnice prav rabijo, je za nje potreben že pripravljen narod; dokler ni takega, zadošča v vsakem sodnem okraju dobro vrejena in vojena hranilnica. Naše trditve ne veljaje za razmere v vseh slovenskih pokrajinah, saj vseh ne poznamo; za katere so pa veljavne, naj vsak razumnik sam presodi. Sicer bodi naloga vsem poklicanim krogom, te kočljive razmere preučevati, kajti vsled novega eksekutivnega reda se je kreditna zmožnost kmetijskega posestnika tako zmanjšala, da mora posojilnica na kmetih tako poslovati, kakor hranilnica v mestu, ako se naj obvaruje usodnih dogodkov.

Kot drugo zdravilo za bolno kmetijstvo dandanes kaj radi smatramo odpravo prekupčije. Je nekaj na tem, a kje naj jo pričnemo odpravljati in kje naj nehamo? To vprašanje narodnogospodarsko pravilno rešiti ni tako lahko. Potrebe poštene prekupčije menda nobeden razumen človek ne bo tajil, kakor bo zopet vsakdo priporočal, uničiti izsesavajočo prekupčijo. Zatreči in oškodovati na deželi kar povprek vse trgovce in gostilničarje bo slednjič le na škodo kmetovalcem samim, ker so ti stanovi važen, veliko davka plačujoč faktor, ki je največkrat vir napredku in novim podjetjem, kateri so le v korist občini in slednjič posameznim občanom. Nepoštene trgovce in enake gostilničarje, zlasti pa tiste, ki točijo ponarejeno vino za pristno, pa preganjajmo, kakor le moremo! Hvala Bogu, da je takih pri nas jako malo. Nismo se namenili, o tem kaj več pisati; navedimo le še mnenje francoskih kmetovalcev o tej zadevi, ki so izmed vseh danes najpremožnejši, in to vsled svoje varčnosti na pravem mestu in vsled svoje omike.

Francoski kmetovalec namreč pravi: Prekupčijo uniči velja toliko, kolikor ubiti konja, da se njegova kupa ustroji za sedlo, katero moraš sam nositi, ker konj več nimaš. Zato pa Francozi ne poznajo naših igric, pa vendar bogatí po naravnem potu omike in umne gospodarstva, ki sta podlaga večjemu in boljše pridelovanju.

V uvodnih besedah tega sestavka smo zapisali, da večina onih, ki svetujejo sredstva za zboljšanje gospodarskih naših razmer, niti ne mislijo na vzroke tem razmeram, zato pa njih sredstva tudi dosti ne veljajo. Kje pa tiči vzrok tem slabim gospodarskim razmeram? Nikjer drugje kakor v dejstvu, da kmetovalec dandanes veliko dražje prideluje kakor nekdo prideluje pa ravno toliko ali pa vsled izsesovanja zemlje še manj kakor nekdanj. Ravnotežje med dohodki in stroški se je podrlo, zadnji se od leta do leta večajo in prevladujejo prve, dolgovi, katere je treba delati za pokritje primanjkljaja, še bolj obremeni produkcijo, in gospodarsko propadanje je neizogibno. Če to dejstvo smatramo za resnično, tedaj imamo dve poti za zboljšanje. Prva pot je ta, da znižamo pridelovalne stroške, druga pa ta, da pridelek pomnožimo in zboljšamo, t. j. naredimo ga več vredne. Na prvi poti ne moremo mnogo doseči; varčni moramo biti, a davkov in dragih delavnih sil pa odpravimo več, v raševino in hodnik se tudi ne bomo zopet oblačili, tobak bomo naprej kadili itd. Na drugi poti Varčni moramo biti, a vzlic temu, če tudi opustimo tobak, celo kavo in sladkor in vrhu tega še vino in žganje, da ne bo treba ne trgovcev ne konsumnih društev, naj vendar nikdo ne misli, da bo vse to izdatno pomagalo; stroški bodo še vedno dohodkov prevladovali.

Edina pot, kmetovalcu pomagati, je, učiti in spodbujati ga, kako prideluje več in boljše pridelke. Tu so viri novih dohodkov, tu se morejo dvigniti milijoni, kateri morejo pokriti vse dolgove in ustvariti novo blagostanje! Zboljšujmo zemljišča, ki niso sedaj donajajo komaj polovico tega, kar bi lahko nadomeščajmo jim z umetnimi gnojili kalij in fosforovo kislino, katero smo izsesali tekom večstoletne roparskega gospodarstva, požlahtnimo pridelke, zboljšamo večjo vrednost, z vinogradništvom in sadjarstvom se pečajmo umno, zboljšujmo živinorejo, spremljajmo mleko v denar itd., z eno besedo pobirajmo denar, kjer nas v nos drega, pa ne bavimo se z lenkostmi, kakor n. pr. kje bomo „cuker“ ali „kava“ za pol krajcarja ceneje kupovali. Več in boljše pridelkov pridelovati bodi naše geslo, in da to dosežemo, se moramo neprestano učiti, da ne zaostanemo in moremo konkurirati s svetom. Pri tej nameri pa potrebujemo vsestranske podpore od poklicanih krogov in gotovo bodemo teh podpor deležni, če bomo delovali z združenimi silami. Združujmo se v tem zmisljivem, to bodi naša gospodarska organizacija!

Škropite trte z modro galico.

(Po „Kmetovalcu“.)

Lansko leto so dolenjski in deloma tudi štajerski

vinščaki v mnogih krajih hoteli biti prav pametni in varčni ter niso trt škropili. Modrovali so, da trt ni treba škropiti, ker se s tem dela proti Bogu, ki je strupeno roso za kazen poslal, in da se vsled škropljenja dela grozdna plesnoba. Jesen jih je pa poučila, da so še šmentano neumni in da so zapravili sto tisočakov ter prihranili le groše.

Je že tako na svetu, da malo omikani ljudje veliko rajši poslušajo ter posnemajo take in enake bajke, bolje rečeno čvekarije, kakor pa nauke in nasvete pravih, o stvari poučenih in skušenih strokovnjakov; to pa še posebno tedaj, ako je strokovnjak v gosposki suknji in ako navadni mali kmet vidi, da si s posnemanjem napačnega nasveta prihrani par grošev. Zato pa nastane za večje, šolane posestnike, osobito pa za prečastite gospode duhovnike, učitelje in ostale izobrazene može na deželi takorekoč dolžnost do bližnjika, da male posestnike pouče ter jih odvrtaajo od izvrševanja napačnih nasvetov. In na take može se obračamo danes ter jih prosimo, lepo prosimo, naj z vsem le mogočim vplivom na to delajo, da se navedena, skoziinskozi napačna, brezumna nasveta ne bodeta posnemala. Naj taki možje malim, manjizobraženim posestnikom vinogradov dopovedjo, da se je grozdna plesnoba že pred več kot pred 50 leti pričela v Italiji širiti, dočim se je peronospora ravnotam še le v letu 1875. ali 1876. prvič prikazala. Kako je torej mogoče, da bi škropljenje trt proti peronospori povzročalo bolezen — grozdno plesnobo — ki je nastala že toliko let pred peronosporo? To vendar ni mogoče! Peronospora je pač bolezen zase, grozdna plesnoba pa zopet zase. Druga ni od druge čisto nič odvisna, druga ne more druge povzročiti, pa tudi ne odvrniti. Da pa obe združeni trti veliko večjo škodo povzročita, da obe združeni trto lahko veliko prej ugonobita kakor pa vsaka zase, to je pač popolnoma jasno. Zato človeku veva že zdravi razum, da je treba obe bolezni zdraviti z danimi sredstvi, ne pa le eno. Zoper plesnobo se mora žvepljati, zoper peronosporo pa škropiti. Žvepljati pa trte tako, da se žvepljajo mokre, po dežju ali rosi, ali da se še celo pred žveplanjem nalašč poškrope z vodo, je pa zopet kaj neumno postopanje. Po krajih, kjer trte proti plesnobi že čez 30 let žveplajo — kakor na Italijanskem — so se do dobrega prepričali, da žveplanje mokrih trt nič ne hasni, da je neuspešno delo. Kako bi moglo v tej zadevi pri nas drugače biti, saj je pri nas isti Bog kakor na Italijanskem; ali morda ne? Zato naj torej vsakdo žvepla svoje trte v suhem stanu, ne pa v mokrem, že celo pa jih ni treba pred žveplanjem šele z vodo škropiti. Ako se je kje na Štajerskem pokazalo, da v mokrem stanu žveplane trte za grozdno plesnobo niso obolele, se sme z največjo gotovostjo sklepati, da bi bile ravno tako zdrave ostale, ako bi se sploh ne bile nič žveplale.

Čas škropljenju bo vsak čas tukaj, zato naj si vsak vinščak priskrbi vse potrebno: trtno škropilnico, modro galico in apno.

Kako naj obdelujemo težko zemljo?

Imam glinasto, zelo nerodovitno njivo, v kateri niti gnoj ne segnije. Svetujejo mi, naj gnoj suh podorjem. Ali je na tem kaj resnice in kako naj obdelujem tako težko zemljo?

Odgovor: Glinasta zemlja se naredi rodovitna in za obdelovanje sposobna le z umnim delovanjem in gnojenjem. Če imamo po njivah glinasto zemljo, moramo skrbeti, da postane bolj rahla; to se doseže z dobrim obdelovanjem in s primernim gnojenjem. Posebno je gledati na to, da jo v jeseni preorjemo in pustimo čez zimo v sirovih brazdah, da dobro prezebe in jo srež zdrobi in zrahlja. Dalje jo je tudi s tem rahljati, da jo večkrat obdelujemo, da jo po dvakrat preorjemo za setev in da jo sploh obdelujemo v najugodnejšem času. Napačno je, če je obdelujemo, ko je še premokra. S tem jo je že marsikdo pokvaril za celo leto. Edino le jeseni jo lahko sprašimo, četudi je nekoliko bolj vlažna, kajti po zimi navadno dobro prezebe. — Kar se tiče gnojenja, moramo glinasto zemljo gnojiti z debelim ali slamnatim gnojem, če jo hočemo rahljati. Gnoj v to svrhu sušiti bi bilo napačno, ker iz gnoja pri sušenju uhaja najvažnejša snov, dušik. Svež gnoj je najboljši, posebno če živalim nastiljamo s slamo, kruznicco itd. Ker se gnoj v glinasti zemlji počasi razkraja zaradi težko pristopajočega zraka in toplote, moramo tako zemljo poredkoma gnojiti, a tedaj močno. V taki zemlji za-leže hlevski gnoj za tri do štiri leta. Teški glinasti zemlji navadno primanjkuje rudninskih redilnih snovij, zato ji je pomagati z umetnimi gnojili. Svariti pa se mora pred kajnitom, ki naredi težko zemljo vsled natronovih spojin, ki so v njem, še bolj zvezno. Mesto kajnita naj se rabi ali kalijeva sol, ali žvepleno kislj kalij. Kot fosforovo gnojilo rabite v jeseni Tomasovo žlindro, ker ta vsled svojega apna tudi zemljo nekoliko rahlja. Sploh vam priporočamo zraven vsestransko pravičnega gnojenja glinasto zemljo prav močno gnojiti še z apnom, ker to jako blagodejno vpliva na rahljanje.

Delo, hoja, počitek in zdravje živine. (Konec.)

Precej po krmljenju ne smemo vpregati za hitro vožnjo; ako pa nas sili potreba vpreči nahranjenega konja, vozimo korakoma. Priden delavec je vreden plačila. Ako je živina ves dan težko delala, mora dobiti dovolj dobre hrane ter mora imeti ponoči pokoj za počitek, za spanje in za nabiranje novih močij. Pa tudi podnevu moramo živini privoščiti odmora, da se oddahne in dositega najé. Hoja in primerno delo krepj zdravje, a baš tisto nalogo ima tudi počitek. Delo porablja moči, počitek in klaja pa jih nadomeščata. Preobilno delo, kakor tudi predolgo počivanje je škodljivo zdravju; oboje se more primerno menjavati. Narava sama nam podaja zato najboljši dokaz. Divje živali si iščejo hrane, tavajo dolgo okoli, dokler se ne nasitijo, a potem se vležejo utrujene k počitku. Ta nravní vzgled nas učj, da moramo tudi domači živini privoščiti dovolj počitka, da ne obnemore in da si nabere novih močij za bodoče delo.

